

Från förråd till museum – Brigadmuseum i Värmland

Ett spännande militärhistoriskt museum med fokus på människan och militärens påverkan på samhällsutvecklingen, där alla oavsett ålder och kön kan hitta något av intresse.

Text: Jenny Moström

Efter 79 år som militär mötesplats och övningsområde lämnades Trossnäs fält (18 km väster om Karlstad) till förmån för de nybyggda kasernerna i Karlstad som stod färdiga 1913 (området kom att benämnas Kasernhöjden). De hade ritats av arkitekten Victor Bodin som efter att ha varit verksam arkitekt i New York under 1890-talet, flyttat hem till Sverige och anställts vid Kasernbyggnadsnämnden. Bodin stod även för det arkitektoniska utförandet av kasernerna i Örebro, Uddevalla, Vänersborg, Skövde och Borås. Det var alltså inte bara Värmlands regemente som flyttade sin verksamhet till nybyggda kaserner vid den här tiden.

Att så många regementen flyttade sin verksamhet från övningshedarna till närliggande städer vid samma tid berodde främst på 1901 års införande av värnpliktsförsvaret som omvandlade regementena till värnpliktiga förband. Militärerna blev helt enkelt flera till antalet samtidigt som kraven på hygien och liknande ökade. Totalt byggdes 44 nya stora kasernanläggningar i svenska tätorter under 1900-talets två första decennier.

Museet tar form

Strax söder om Kasernhöjden, mellan E18 och Klarälven ligger de byggnader som från och med den 1 juni 2013 ska innehålla Brigadmuseum. Det lägre en och en halv våningshuset kallas för skidförrådet och det högre trevåningshuset be-

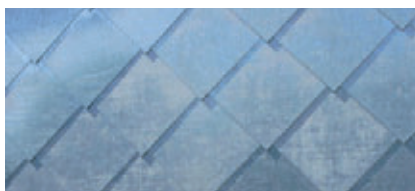
De ursprungliga byggnaderna (skidförrådet och vagnsförrådet innan renoveringen).

nämns vagnsförrådet. Skidförrådet byggdes på plats medan vagnsförrådet var en äldre byggnad som monterats ned och flottats från Trossnäs för återuppbyggnad där det står idag. Ytterligare två förrådsbyggnader har funnits på platsen men vid mitten av 70-talet brann dessa ned.

Under sensommaren 2012 stod ännu en byggnad klar mitt emot skidförrådet. Den nya spektakulära byggnaden väcker uppmärksamhet och har ett attraktionsvärde i sig. Huset som är ritat av Murman Arkitekter har förutsättningar att

Skiss från arkitekten Murman.

Närbild på museets speciella exteriör.

bli vida omtalat för sin intressanta utformning och de väl genomtänkta utställningslokalerna. Det är stjärnformat och liknar till det yttre ett äldre skyttevärn. Fasaden är klädd med förzinkade plåtar som överlappar varandra likt fjäll. Genom en glaspassage förbinds nybyggnationen och det äldre vagnsförrådet.

FSIV

Historien bakom denna museisatsning tar sin börjar 2005 då föreningen Sveriges Infanterimuseum i Värmland (FSIV) grundas på initiativ av Karl-Axel Branzell från Värmlands hembygdsförbund samt överstarna Dan Snell och Ingvar Klang. Syftet var att bevara och förvalta det militära kulturarvet i Värmland. I den utsedda styrelsen placerades representanter från officerskårerna vid Värmlands regemente och Bergslagens artilleriregemente samt I2:s och A9:s kamratföreningar, Värmlands hembygdsförbund, Karlstad kommun, Föreningen Sveriges Soldathem och Zakrisdals sprängtekniska museum. 2007 kom det riksdagsbeslut som pekade ut Karlstad som lokaliseringsort för ett brigadmuseum inom Sveriges militärhistoriska arv (SMHA) och året därpå accepterade Karlstad kommun erbjudandet.

Museets entré.

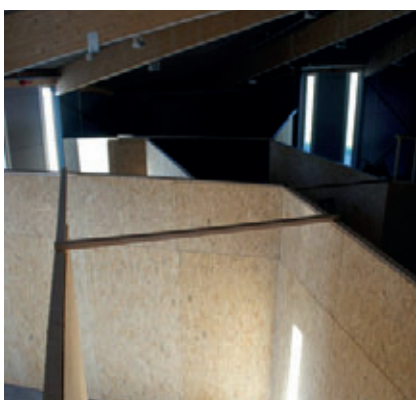
IKV:n på plats i rummet om svensk försvarsindustri.

Sedan dess har mycket hänt. Föreningen FSIV har expanderat både när det gäller antalet medlemmar och den verksamhet föreningen bedriver. I början av 2009 tog synopsarbetet verklig fart med utgångspunkt i de riktlinjer som SMHA utdelat, nämligen att:

”... visa det svenska brigadsystemets utveckling med tillhörande enheter såsom infanteri, artilleri och övriga stödfunktioner. Museet skall utgöra en självklar militärhistorisk stödjepunkt för hela landet. Det skall sträva efter ett välutvecklat samarbete inom såväl utbildning och forskning som kultur och turism.”

Museets uppbyggnad

Men förutom att visa det moderna infanteribrigadsystemets utveckling under slutet av 1940-talet till början av 1990-talet, kommer museet lägga stor vikt på att visa den samhälleliga utvecklingen i övrigt samt försöka visa hur det militära och civila interagerade med varandra. I nybyggnationen som kommer att innehålla första delen av basutställningen, får besökaren vandra från en tysk ruin under andra världskrigets slutskede via gemytliga torg och festplatser till ett fiktivt eldöverfall. Vidare leder glaspassagen besökarna vidare till vagnförrådet där bl.a. ett antal intressanta fordon och dess funktioner visas. Vidare på andra våningen finns flera spännande scenarion, både civila och militära. I den sista delen av basutställningen knyts sacken samman. Från att i basutställningens första del visat det svenska försvarets 37 brigader, finns i slutet

Innerväggarna i nybygget är nu klara.

endast några få brigader kvar. På så sätt hoppas vi tydliggöra de två röda trådarna i museet – alltså både den civila och den militära historiken under tiden för Kalla kriget.

Förutom det fortsatta arbetet med att utveckla och detaljera projektets idéer och att bygga museets basutställning, fortgår ett omfattande katalogiseringsarbete av militära föremål i Svinbäcksbäret (ett av Karlstads mer centrala berggrum), samt inventering och renovering av föremål och maskiner i flera förråd. Arbete som utförs av duktiga och engagerade volontärer.

Museets verksamhet kommer också att bli en god grund att utveckla skolpaket ifrån. Idén är att kunna erbjuda spännande och tvärvetenskapliga paket som kommer att locka elever och lärare till Brigadmuseum, för att museet så småningom ska bli en naturlig del av undervisningen i skolorna i närområdet.

Den svenska infanteristen i skuggan av det Kalla kriget

Brigadmuseum kommer att visa infanteribrigadens utveckling och utrustning med tillhörande enheter

såsom infanteri, artilleri och övriga stödfunktioner. Museet ingår i nätverket Sveriges Militärhistoriska Arv och ska utgöra en självklar militärhistorisk stödjepunkt för hela landet. Museets målsättning är att kunna presentera interaktiva utställningar som främjar kunskapen om delar av det svenska försvaret och dess utveckling från andra världskriget och fram till idag.

Perioden efter andra världskriget präglades av antagonismen mellan Warszawapakten i öst och Nato i väst och har fått namnet Kalla kriget. I skuggan av detta befann sig det alliansfria Sverige. Under Kalla kriget utvecklades det svenska försvaret till ett modernt invasionsförsvar där den värnpliktige infanterisoldaten utgjorde kärnan.

Museets tema blir mot denna bakgrund att visa infanterisoldatens liv och leverne, till vardags och till fest, parallellt med det civila samhällets utveckling.

Sammanfattning

För att sammanfatta ovanstående kommer det den 1 juni 2013 på Sandbäcksgatan 31 i Karlstad stå ett spännande militärhistoriskt museum med fokus på människan och militärens påverkan på samhällsutvecklingen, där alla oavsett ålder och kön kan hitta något av intresse. ■

Läs gärna mer om oss på www.brigadmuseum.se

och om vårt nätverk på www.smha.se

(Museet invigs 1/6 2013 och öppnar för allmänheten följande dag.)